

Handläggare
Susanna Nytell
Telefon: 0850815029

Till
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
6 februari 2020

Remiss av Språkplikt – Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd, KS 2019/2004

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr KS 2019/2004

Förslag till beslut

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar följande:
Detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Sammanfattning

I en promemoria från Socialdepartementet föreslås att det införs ett tillägg i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande, en så kallad språkplikt. Enligt praxis är skyldigheten att vid behov delta i grundutbildning i svenska redan en del av det generella kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande. Den lagändring som föreslås innebär ett förtydligande av detta.

Förvaltningen ser positivt på att det görs ett tillägg i socialtjänstlagen som förtydligar att skyldigheten att stå till arbetsmarknadens förfogande även innefattar skyldighet att delta i grundutbildning i svenska.

Bakgrund

Socialdepartementet har skickat departementspromemorian ”Språkplikt – Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd” på remiss till Stockholms stad. Kommunstyrelsen har i sin tur skickat den på remiss till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden samt Spånga-Tensta, Södermalms och Skarpnäcks stadsdelsnämnder. Remissvaret ska vara KF/KS kansli tillhanda senast 2020-02-19.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ- och familjestöd och har behandlats i pensionärsrådet och i förvaltningsgruppen 2020-01-30.

Ärendet

Av den sakpolitiska överenskommelsen januariavtalet framgår att språkplikt ska gälla för den som tar emot försörjningsstöd. En promemoria med lagförslag presenterades av Socialdepartementet den 20 december 2019. I promemorian föreslås att det införs ett tillägg i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande, en så kallad språkplikt.

Syftet med tillägget om språkplikt är enligt Socialdepartementet att tydliggöra vikten av, och öka drivkrafterna för den enskilde att delta i språkutbildning, för att därigenom förbättra den enskildes möjlighet att få ett arbete och att etableras i Sverige. I promemorian framhålls att språkstudier och arbete är en viktig väg in i samhället för den som tar emot försörjningsstöd och saknar kunskaper i svenska. Både kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar och krav från samhällets sida samt ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden, skriver Socialdepartementet. Det understryks även att det behövs ett tydligt jämställdhetsperspektiv inom socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd.

Socialdepartementet konstaterar att enligt 4 kap. 1 § första stycket i socialtjänstlagen (SoL) har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt, rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Rätten till bistånd bygger på en individuell behovsbedömning relaterad till den enskildes behov. Den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har endast rätt till försörjningsstöd om hen står till arbetsmarknadens förfogande, förutom om det finns godtagbara skäl, exempelvis hälsoskäl eller föräldraledighet. Enligt förarbetena till lagen innebär kraven på den som ansöker om ekonomiskt bistånd bland annat att hen vid behov ska delta i grundutbildning i svenska. Det har även fastslagits i rättspraxis att kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande innebär en skyldighet att delta i åtgärder för arbetslösa och att grundutbildning i svenska ingår i dessa åtgärder.

Det tillägg som föreslås i SoL innebär alltså ett förtydligande av skyldigheten att vid behov delta i grundutbildning i svenska, som

enligt praxis redan utgör en del av det generella kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande. Socialdepartementet menar dock att det är motiverat att göra detta tillägg mot bakgrund av svårigheterna för många utrikes födda att komma in på arbetsmarknaden, bland annat till följd av bristande språkkunskaper. Enligt Socialdepartementet förtydligar ändringen att det råder en plikt att vid behov delta i grundutbildning i svenska språket för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande och därmed ha rätt till försörjningsstöd.

Socialdepartementet skriver vidare att en bedömning av om det är motiverat att ställa krav på deltagande i grundutbildning i svenska för att den enskilde ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande måste göras i varje enskilt fall. Exempel på godtagbara skäl till att inte delta är om den enskilde har anvisats till ett arbetsmarknadspolitiskt program av Arbetsförmedlingen, sociala eller hälsomässiga hinder eller om en förälder inte har någon barnomsorg för sitt barn.

Det konstateras också att kunskapen om hur vanligt det är att socialtjänsten ställer krav på deltagande i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (SFI) för den som har försörjningsstöd är bristfällig. Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att utreda förutsättningarna för att komplettera statistiken om ekonomiskt bistånd med uppgifter om deltagande i grundutbildning i svenska. Socialstyrelsen föreslås också få i uppdrag att följa hur kommunerna tillämpar den nya bestämmelsen i SoL om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att ha rätt till försörjningsstöd.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på att det görs ett tillägg i SoL som förtydligar att skyldigheten att stå till arbetsmarknadens förfogande även innefattar skyldighet att delta i grundutbildning i svenska. Förvaltningen delar uppfattningen att jämställdhetsperspektivet är viktigt i arbetet med ekonomiskt bistånd och att språkpikt ska gälla lika för kvinnor och män.

Idag ingår det i prövningen av ansökningar om ekonomiskt bistånd att socialsekreteraren bedömer om personen är tillräckligt rustad för att stå till arbetsmarknadens förfogande, bland annat genom att ha tillräckliga språkkunskaper. Den föreslagna lagändringen förtydligar att individens språkförutsättningar ska bedömas vid prövning av en ansökan om ekonomiskt bistånd, om försörjningshindret är arbetslöshet. Detta kan komma att innebära en viss ökad arbetsbörda för socialsekreterare som prövar rätten till

ekonomiskt bistånd. Bedömningen kan i vissa fall komma att göras i samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen. Däremot bedömer förvaltningen att lagändringen inte bör påverka antalet personer som mottar ekonomiskt bistånd.

Till följd av lagändringen anser förvaltningen att Socialstyrelsen bör se över sina allmänna råd, och Stockholms stads socialförvaltning bör se över sina riktlinjer för handläggning, och förtydliga hur språkplikten ska tillämpas för att säkerställa likställighet mellan kommuner och inom staden.

Förvaltningen anser att det är viktigt att de allmänna råden och stadens riktlinjer tydliggör att den enskilde, i de fall det är möjligt, ska söka arbete samtidigt som hen deltar i grundutbildning i svenska. Språkplikten ska inte exkludera kravet på att söka arbete och därmed riskera att fördröja att individen kommer i arbete. Språkplikten bör däremot fungera som en parallell insats och ett komplement för att stärka den enskildes möjligheter att uppnå egen försörjning.

Maria Mathiasson Laxvik
Stadsdelsdirektör

Hanna Jakhammer
Avdelningschef

Bilagor

1. Språkplikt – Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd, Promemoria S2019/05353/FST från Socialdepartementet

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Maria Mathiasson Laxvik, Stadsdelsdirektör	2020-01-20
Hanna Jakhammer, Avdelningschef	2020-01-20